

PRZEDMOWA

do serii podręczników *Aventura per Esperanto*

Język esperanto to dla wielu osób interesująca, atrakcyjna i wciągająca przygoda. Już na początkowym etapie nauki może on ucznia fascynować swoją regularnością, komunikatywnością i szybkimi postępami w jego opanowywaniu. Ponieważ w stosunkowo krótkim czasie chętny, pilny i zdyscyplinowany uczeń może dojść do poziomu całkiem swobodnego rozumienia i prowadzenia rozmowy, więc dość szybko zyskuje on okazję kontaktów z wieloma osobami rozszanymi po całym świecie (także w formie zdalnej) i uczestniczenia w spotkaniach osób pochodzących z różnych krajów i kultur. Tego nie da się osiągnąć w porównywalnym tempie i z porównywalną skutecznością, ucząc się jakiegokolwiek języka etnicznego jako obcego.

Nauka esperanta rzadko odbywa się z obowiązku, przeważnie jest podejmowana z ciekawości i dobrowolnie. To też jest jego poznawczy atut.

W dzisiejszych czasach systemy edukacyjne i wyzwania życiowe wymagają uczenia się języków obcych, czasem dwóch i więcej. Stajemy się wielojęzyczni przynajmniej na poziomie umożliwiającym w miarę skuteczne komunikowanie się z osobami mówiącymi innymi językami rodzimymi. Zjawisko to współcześnie nazywane jest fachowo plurlingwizmem i jest jednym z ważnych celów polityki edukacyjnej państw europejskich.

W procesy te świetnie wpisuje się nauka i poznanie języka esperanto. Ze względu na charakter esperanta jego nauka znacząco poprawia świadomość językową osoby uczącej się, czyli jego możliwości opanowywania i doskonalenia znajomości innych języków. Poprzez wielość poznawanych języków, w tym esperanta, uzyskujemy też lepszy dostęp do innych kultur, innego spojrzenia na świat i innych zwyczajów językowych. Wszystko to staje się naszym wzbogaconym kapitałem kulturowym, intelektualnym i społecznym.

Ponadto, co istotne i naukowo potwierdzone, nauka języka esperanto (którego gramatyka nie ma wyjątków i jest dużo prostsza niż inne) przyspiesza rozwój powiązań neuronalnych w mózgu. Jest to szczególnie cenne dla dzieci i młodzieży oraz osób mniej sprawnych intelektualnie lub mniej uzdolnionych językowo. Z kolei podjęcie nauki esperanta w wieku senioralnym hamuje procesy degeneracyjne w mózgu, a samym seniorom umożliwia nowe, ciekawe kontakty i zajęcia.

Charakterystyka języka esperanto

Twórcą języka esperanto był warszawski lekarz i poliglota Ludwik Zamenhof (1859-1917). Pierwszy podręcznik esperanta ukazał się w Warszawie w roku 1887.

Esperanto łączy w sobie elementy gramatyki i słownictwa wspólne wielu europejskim językom. Nie jest to wszakże jedyny język mieszany — wskutek ożywionych kontaktów międzynarodowych powstało ich dużo na całym świecie i były lub są nadal z powodzeniem używane przez miliony ludzi. Są to tzw. języki pidżynowe (np. lingua franca, pidgin english) i

kreolskie (np. haitański, jamajski, tok pisin). Do języków mieszanych zalicza się też np. suahili (zarabizowany język afrykańskich plemion Bantu), romski, jidysz. Warto również wspomnieć, że niektóre języki narodowe zostały ukształtowane przez świadomą ingerencję jednostki, np. język norweski, indonezyjski czy nowohebrajski.

W ciągu około 140 lat istnienia esperanto dowiodło swej żywotności i możliwości rozwoju. Język ten okazał się zdolny do wyrażania wszystkich odcieni myśli ludzkiej.

Na świecie ukazuje się ponad 100 czasopism esperanckich, powstała obfita literatura oryginalna i tłumaczona. Przetłumaczono na esperanto dzieła Homera, Dantego, Szekspira, Molière, Goethego, Puszkina, Andersena, Tolstoja, Czechowa, Ibsena i wielu, wielu innych. Istnieje przekład Biblii, Koranu i Bhagawadgity. Z literatury polskiej przetłumaczono m.in. *Pana Tadeusza*, *Quo vadis*, *Faraona* i *Lalkę*. Jednym z tłumaczy był Julian Tuwim, który przekładał na esperanto wiersze swojego ulubionego poety, Leopolda Staffa.

Esperanto jest obecne w radiu i Internecie. W licznych szkołach — od podstawowych po wyższe — naucza się esperanta obowiązkowo bądź fakultatywnie. Tysiącom ludzi na wszystkich kontynentach język ten z powodzeniem służy do nawiązywania i utrzymywania międzynarodowych kontaktów — poprzez udział w imprezach esperanckich, wzajemne zapraszanie się czy korespondencję. Są to kontakty zarówno towarzyskie, jak naukowe, kulturalne i zawodowe.

Na stosunkową łatwość esperanta składają się następujące jego cechy: logiczna, uniwersalna i bezwyjątkowa gramatyka, łatwe, międzynarodowe słownictwo, prosta wymowa i fonetyczna pisownia. Z orientacyjnych danych wynika, że Polak rozpoczynający naukę esperanta, a nieznający żadnego języka zachodnioeuropejskiego, rozumie około 20% słownictwa esperanckiego (chodzi o tzw. internacjonalizmy, czyli wyrazy międzynarodowe, jak: *filmo* — film, *numero* — numer, *sporto* — sport, *populara* — popularny, *eleganta* — elegancki, *informi* — informować, *gratuli* — gratulować itp.).

Podobnie jak inne języki, esperanto rozwija się w sposób naturalny, zachowując przy tym rygory gramatyki i zasadę bezwyjątkowości. Stale powstają w nim nowe słowa, wyrażenia, zwroty, adekwatne do zmieniających się wymogów komunikacyjnych i poznawczych.

Przeznaczenie podręcznika

Seria podręczników zatytułowana *Aventura per Esperanto* powstała z myślą o stacjonarnych kursach języka esperanto w formie lekcji szkolnych, zajęć na uczelniach, kursach wieczorowych, intensywnych kursach wakacyjnych i lektoratach na uniwersytetach trzeciego wieku. Może być także wykorzystywana do zdalnych kursów zbiorowych lub indywidualnych, a także przez samouków.

Skierowana jest do młodzieży po 8 klasach nauki szkolnej (na ogół w wieku od 15 lat), studentów, osób dorosłych oraz seniorów, ze względu na pożądany poziom wiedzy ogólnej i dorosłości społecznej.

Seria składa się z 3 tomów odpowiadających możliwym do osiągnięcia poziomom zaawansowania określonym według powszechnie obecnie przyjętej w Europie skali biegłości językowej CEFR:

1. Poziom A1/A2 — poziom podstawowy (dla początkujących i lekko zaawansowanych)
2. Poziom B1/B2 — poziom samodzielności (dla średnio zaawansowanych)
3. Poziom B2+/C1 — poziom profesjonalny (dla zaawansowanych).

Dla zobrazowania: w Polsce przyjmuje się, że uczeń szkoły średniej powinien na zakończenie swej edukacji osiągać poziom B1+/B2 w toku nauczania danego języka od pierwszej klasy szkoły podstawowej, czyli przez 11-12 lat nauki (990 godzin lekcyjnych), a w wypadku programu rozszerzonego — poziom B2+/C1 (1 290 godzin lekcyjnych).

Natomiast w wypadku języka esperanto niniejsza seria podręczników umożliwia osiągnięcie poziomu B2+/C1 po około 2 latach nauki w łącznym wymiarze 90-120 godzin lekcyjnych. Przy tym zakłada się, że od poziomu > A2 osoba ucząca się będzie dla utrwalania swoich umiejętności miała dodatkowy kontakt z językiem poprzez np. esperanckojęzyczną literaturę i czasopiśmiennictwo, audycje i nagrania, uczestnictwo w spotkaniach i imprezach esperanckich czy korespondencję z cudzoziemcami.

Należy przy tym zauważyć, że realizacja materiału językowego zawartego w danym tomie umożliwia osobie uczącej się zdobycie wszystkich wymaganych na tym poziomie sprawności językowych (w zakresie słuchania, mówienia, czytania i pisania), znacznie natomiast ponad ten poziom rozszerza materiał leksykalny, co wynika z wykorzystania specyfiki języka esperanto, jaką jest jego potencjał słowotwórczy. Stanowi to bez wątpienia dodatkowy bonus.

Każdy tom podręcznika podzielony jest na rozdziały, które realizowane są w formie kilku lekcji, zależnie od możliwości percepcyjnych osób uczących się. Pojedynczy tom może być optymalnie zrealizowany w ciągu około 30-40 godzin lekcyjnych, czyli w ciągu 8-10 tygodni w wymiarze po 2 godziny lekcyjne tygodniowo bądź też na 2 intensywnych kursach wakacyjnych (po 7-8 dni, przez 2-3 godziny dziennie). Czas realizacji pojedynczego tomu należy dostosować do możliwości i zaangażowania słuchaczy kursu.

Osoby, które uczą się esperanta, stwierdzają, że jest to żywy i ciekawy język, któremu warto poświęcić czas i uwagę. Dla wielu zajmowanie się esperantem, odkrywanie jego tajemnic, poznawanie jego dziejów i nawiązywanie kontaktów z jego użytkownikami stało się pasjonującym hobby i programem na lata, a nawet na całe życie. Życzymy wszystkim odbiorcom podręcznika powodzenia w nauce esperanta oraz satysfakcji z jego wykorzystania.

Edward Malewicz

Jerzy Leyk